

Богдан І. Яциковський¹, Степан М. Голубка²
**ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ
ДОСЛІДЖЕННЯ ГІРНИЧОДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ
В СТРУКТУРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

У статті здійснено систематизацію понятійно-термінологічної основи дослідження гірничодобувної галузі в структурі національної економіки. Розкрито сутність економіки та її структурної властивості. З'ясовано місце гірничодобувної галузі в структурі економіки України згідно з КВЕД-2010. Проведено огляд науково-дискусійних та законодавчо регламентованих визначень щодо гірничого добування. Здійснено обґрунтування змісту економічного розвитку гірничодобувної галузі в контексті забезпечення її сталості та конкурентоспроможності.

Ключові слова: гірничодобувна галузь; структура економіки; економічний розвиток гірничодобувної галузі; сталий розвиток гірничодобувної галузі; корисні копалини; паливно-енергетичний комплекс.

Рис. 3. Табл. 1. Літ. 16.

DOI 10.32752/1993-6788-2019-1-220-4-14

Богдан И. Яциковский, Степан М. Голубка
**ПОНЯТИЙНО-ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИЙ АППАРАТ
ИССЛЕДОВАНИЯ ГОРНОДОБЫВАЮЩЕЙ ОТРАСЛИ
В СТРУКТУРЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ**

В статье осуществлена систематизация понятийно-терминологической основы исследования горнодобывающей отрасли в структуре национальной экономики. Раскрыто сущность экономики и ее структурного свойства. Выяснено место горнодобывающей отрасли в структуре экономики Украины согласно КВЭД-2010. Проведен обзор научно-дискуссионных и законодательно регламентированных определений по горной добычи. Осуществлено обоснование содержания экономического развития горнодобывающей отрасли в контексте обеспечения ее устойчивости и конкурентоспособности.

Ключевые слова: горнодобывающая отрасль; структура экономики; экономическое развитие горнодобывающей отрасли; устойчивое развитие горнодобывающей отрасли; полезные ископаемые; топливно-энергетический комплекс.

Bogdan I. Yatsykovskyy, Stepan M. Holubka
**CONCEPTUAL AND TERMINOLOGICAL
APPARATUS RESEARCH OF MINING INDUSTRY
IN THE NATIONAL ECONOMY STRUCTURE**

The systematization of the conceptual and terminological basis of research of the mining industry in the national economy structure in the article was made. The content of the economy and its structural properties were revealed. The place of the mining industry in the structure of the Ukrainian economy according to NACE-2010 was clarified. The overview of the scientific-discussion and legislatively regulated definitions of mining was conducted. The content of the economic development of the mining industry in the context of ensuring its sustainability and competitiveness was substantiated.

Keywords: mining industry; economy structure; economic development of mining industry; sustainable development of mining industry; minerals; fuel and energy complex.

Peer-reviewed, approved and placed: 21.09.2019.

¹ State Commission of Ukraine for Minerals. Ukraine.

² Accounting Chamber of Ukraine. Ukraine.

Постановка проблеми. Комплексні дослідження гірничодобувної галузі, незважаючи на високе практичне значення, мають базуватись на обґрунтуваннях теоретико-методологічного характеру. Методологія є однією з основних категорій наукового дослідження, яке охоплює визначення переліку теорій, методик, методів, гіпотез, понять. Формулювання понятійно-термінологічного апарату будь-якого дослідницького об'єкту часто спричиняє наукові суперечності з приводу розуміння змістовного тезаурусу.

Понятійно-термінологічний апарат дослідження формують терміни та їхні поняття. Наукові дискусії з приводу сутності «терміну» призвели до формування науки термінознавства з кінця 70-х – початку 80-х років ХХ століття як об'єкту дослідження мовознавства: «термін» позначає словом чи словосполученням конкретне поняття [13; 10, с. 793]. Терміни, які набувають повсюдного використання, а їх змістовне значення не піддається сумніву незалежно від сфери, набувають статусу категорії. Терміни, категорії та їх поняття можуть мати різні джерела обґрунтувань – як авторські, так і законодавчо регламентовані. Стосовно дослідження гірничодобувної галузі необхідно враховувати як творчо-наукові, так і правові аспекти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дана публікація розвиває напрацювання інших українських авторів щодо теоретико-методологічних аспектів дослідження гірничодобувної галузі в структурі економіки (О. Амоша [1], Ю. Григор'єв, М. Жикаляк, М. Коваленко [5], В. Ковальчук, В. Короткий, О. Логвиненко [1], В. Ляшенко [7], В. Лукінов, В. Медяник [8], М. Мороз [9], Н. Осадча [7], М. Шафоростова [15], І. Юркова [16] та ін.). Враховані також положення нормативно-правових актів України.

Метою дослідження є систематизація понятійно-термінологічного апарату дослідження гірничодобувної галузі в структурі національної економіки України.

Завданнями статті поставлено наступні:

- визначити основні групи термінів у дослідженні гірничодобувної галузі в структурі національної економіки;
- з'ясувати місце гірничодобувної галузі в структурі економіки України згідно з КВЕД-2010;
- здійснити огляд науково-дискусійних та законодавчо регламентованих визначень щодо гірничого добування;
- обґрунтувати зміст економічного розвитку гірничодобувної галузі в контексті забезпечення її сталості та конкурентоспроможності.

Основні результати дослідження. Понятійно-термінологічний апарат дослідження гірничодобувної галузі в структурі національної економіки формує багато термінів, які доцільно систематизувати в залежності від дослідницького ракурсу (табл. 1).

Першою понятійно-термінологічною групою дослідження гірничодобувної галузі є терміни, які розкривають зміст і структуру економіки. Гірничодобувна галузь у структурі економіки є однією з ланок, що визначає її конкурентоспроможність та здатність ефективно використовувати ресурсний потенціал. Що стосується даної галузі – то, в першу чергу, мова йде про природно-ресурсний потенціал.

Термін «економіка» в загальному сенсі може розглядатись як наука або як діяльність людини (суспільства) з приводу використання ресурсного потенціалу, що націлений на задоволення потреб. Однією з головних характеристик економіки є її структура. Структура економіки визначається різними критеріями – галузевим (залежно від сфер, галузей, видів економічної діяльності, які її формують), технологічним (залежно від технологічного укладу), відтворювальним (залежно від продукування засобів виробництва і продуктів споживання), територіальним (залежно від економічних особливостей різних територій) та ін. Найбільш поширеним та практично доцільним є галузевий розподіл структури економіки. При цьому слід розділяти наступні поняття:

Таблиця 1. Понятійно-термінологічний апарат дослідження гірничодобувної галузі в структурі національної економіки, авторська розробка

Терміни щодо змісту економіки та її структури	Терміни щодо змісту гірничого добування	Терміни щодо еколого-економічного актуалітету
<ul style="list-style-type: none"> - Економіка - Структура економіки - Галузі економіки - Сфери економіки - Сектори економіки - Види економічної діяльності - Господарювання - Бізнес - Ринок - Природно-ресурсний потенціал - Спеціалізація економіки 	<ul style="list-style-type: none"> - Корисні копалини - Надра - Гірнична справа (гірництво) - Гірничодобувна галузь - Гірничодобувна (гірничка) промисловість - Гірниче підприємництво - Гірниче підприємство - Гірниче виробництво - Гірник 	<ul style="list-style-type: none"> - Економічний розвиток гірничодобувної галузі - Конкурентоспроможність гірничодобувної галузі - Безпека гірничодобувної галузі - Техноекологія - Гірничка екологія - Екологізація гірничого підприємництва - Сталий розвиток гірничодобувної галузі
Терміни управлінського змісту		
<ul style="list-style-type: none"> - Державне регулювання економіки - Промислова політика - Державне регулювання /державна політика у гірничодобувній галузі - Державне регулювання економічним розвитком гірничодобувної галузі 		

- сфера економіки – сектори та галузі, які позначають домінування виробничої чи послугової спеціалізації (виробнича і невиробнича сфери);
- сектор економіки:
  - галузі, які мають спільні виробничі, послугові, технологічні, організаційні та інші ознаки (теорія трьох секторів, теорія п'ятих секторів);
  - діяльність з розподілом на державний, приватний і неприбутковий сектори;
  - галузь економіки – сукупність видів економічної діяльності, продукція яких має споріднене призначення, схожість ресурсного і технологічного забезпечення;
  - вид економічної діяльності – сукупність підприємств, організацій, які виготовляють продукцію чи надають послуги зі спорідненим призначенням, схожістю ресурсного і технологічного забезпечення.

Галузева структура економіки є її динамічною властивістю. Це означає, що вона зазнає постійних трансформацій у силу впливів прогресивних, конкурентних, різних суб'єктивних чинників. Структурна властивість економіки також підкреслює її системний зміст. Як пише А. Ходжаян, структура характеризує систему з погляду її конструкції, просторово-тимчасового розташування частин, кількості складових елементів, стійкості та характеру взаємозв'язків між елементами структурованої системи [14, с. 45].

Галузева структура економіки визначає її спеціалізацію і тип – сировинний, аграрно-сировинний, аграрно-індустріальний, індустріальний, інноваційний з націленістю на стале економічне зростання.

Складовість галузевої структури економіки залежить від підходу до її розподілу. Як правило, галузі економіки регламентуються чинним законодавством країни, базуючись у поділі на принципах: економічного призначення виробленої продукції (наданих послуг); характері функціонування продукції (послуг) у виробничому (послуговому) процесі; однорідності цільового призначення продукції (послуг), спільності сировини, спорідненості застосовуваної технології; характеру впливу на предмет праці та ін. [2, с. 91].

Загальна класифікація галузей економіки є складовою частиною єдиної системи класифікації і кодування техніко-економічної та статистичної інформації, яка використовується суб'єктами господарювання й іншими учасниками господарських відносин, а також органами державної влади та органами місцевого самоврядування в процесі управління господарською діяльністю [11, с. 137].

В Україні класифікація галузей економіки отримала правову площину з 1993 року. Останні зміни 2010 року регламентують сучасний розподіл видів економічної діяльності, які дозволяють поділяти ті, що мають відношення до гірничодобувної галузі.

Гірничодобувна галузь згідно КВЕД-2010 належить до Секції В «Добувна промисловість і розроблення кар'єрів», перебуваючи, при цьому в тісному взаємозв'язку з іншими галузями економіки. Гірничодобувна галузь згідно з критерієм поділу економіки на сектори (промисловість, сільське господарство і сфера послуг) є складовою промисловості. Секція В охоплює 5 розділів, кожен з яких включає по 2 групи з деталізацією на класи (рис. 1).

Гірничодобувна галузь формується окремими підгалузями, які в практиці та в економічній науці позначаються в залежності від об'єкту добування (переробки). Основними такими підгалузями є вугільна, нафтогазова і металургійна, що цілісно формують паливно-енергетичний комплекс та є частиною так званої важкої промисловості. Зазначені терміни найчастіше використовуються при державному регулюванні розвитком гірничодобувної галузі (рис. 2).

Понятійно-термінологічний апарат дослідження гірничодобувної галузі потребує більшої уваги до термінів, що стосуються змісту гірничого добування (див. табл. 1). Це профільні терміни, які в Україні регламентовані законодавством, зокрема Гірничим законом України від 1999 року. Саме цей норматив визначає зміст таких важливих термінів, як [3]:

1) терміни методологічного характеру: гірнича наука;

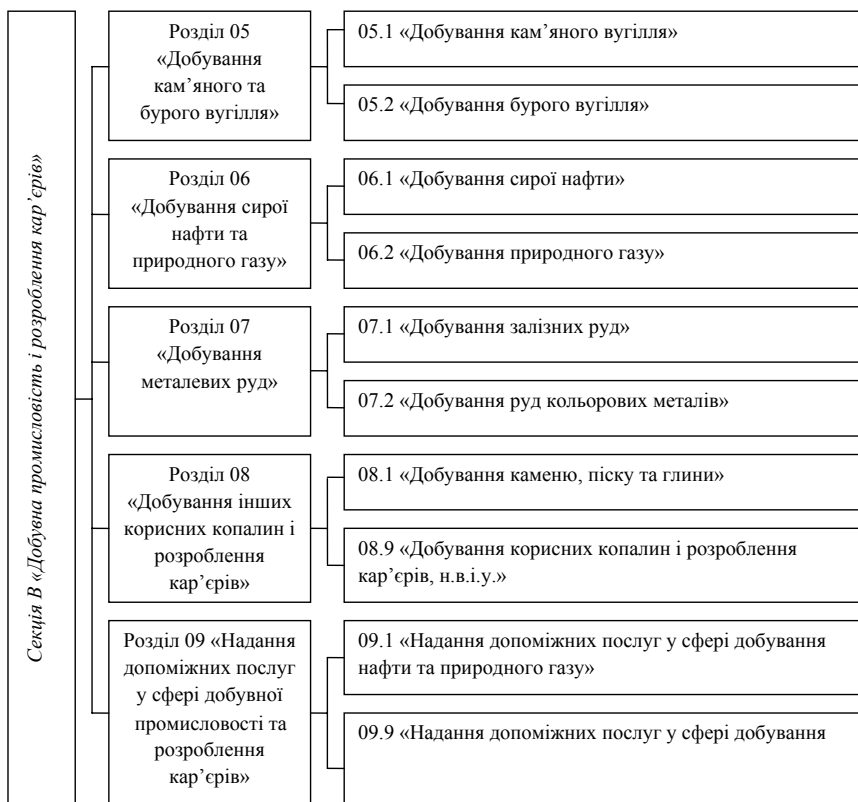

Рис. 1. Види економічної діяльності у структурі гірничодобувної галузі згідно з КВЕД-2010, побудовано автором за даними [4]

2) терміни, що визначають особливості гірничого добування як галузі економіки з ринковими відносинами: гірничача (гірничодобувна) промисловість, гірничача справа, гірничачі відносини;

3) терміни, що визначають об'єкти гірничодобувної галузі: корисні копалини, гірничі породи;

4) терміни, що визначають суб'єктів гірничодобувної галузі: гірничаче підприємство, гірничачий об'єкт, шахта, кар'єр, копальня, рудник, свердловина;

5) терміни, що визначають специфіку діяльності в гірничодобувній галузі: гірничі роботи, роботи з небезпечними та шкідливими умовами праці, особливо небезпечні підземні умови, післязмінна реабілітація працівника.

У науковій економічній літературі дослідження гірничодобувної галузі носять у більшій мірі прикладний характер. Незважаючи на те, що сучасний етап розвитку ознаменований становленням інформаційного суспільства, фахівці, опираючись на статистичні дані, доводять, що гірничодобувна промисловість є однією з провідних галузей світової економіки, займаючи п'яте місце в світі за рівнем капіталізації найбільших компаній вслід за банківським сектором, нафтогазовою, фармацевтичною і комп'ютерною промисловістю [7, с. 211].

Рис. 2. Основні підгалузі гірничодобувної галузі країни, побудовано автором

Учені звертають увагу на стратегічне значення можливостей розвитку даної галузі, незважаючи на ризики ресурсної залежності від сировинного типу економіки: за умов раціонального використання існуючого природно-ресурсного потенціалу України можна забезпечити конкурентні переваги та надати перспективи для співпраці країни з розвиненими країнами, особливо з тими, природні ресурси яких менш значні або більш вичерпані [5, с. 170]. Гірничодобувна промисловість в економіці країни займає важливе місце, будучи базовою галуззю, яка забезпечує сировинну незалежність України [9, с. 172].

Багато уваги в наукових дослідженнях приділено необхідності ефектизації діяльності в гірничодобувній галузі. Як пише В. Медяник, у даній галузі суть корінних змін у майбутньому, при переході до ринку, полягає в перенесенні центру уваги з кількісних показників на якість і ефективність, з проміжних – на кінцеві результати, з розширення виробничих фондів – на їх оновлення, з нарощування паливно-сировинних ресурсів – на поліпшення їх використання, на всемірне підвищення технічного рівня та якості продукції [8, с. 107]. Галузевими особливостями гірничодобувної галузі є: складність, різноманітність умов і, відповідно, широкий діапазон рентабельності розробки родовищ; висока вартість і значна тривалість як будівництва, так і ліквідації гірничодобувних підприємств, велика капіталомісткість та інерційність виробничого процесу, нездатність галузі до швидкої й маловитратної реакції на зміни ринкової кон'юнктури; потреба у

систематичних інвестиціях для відтворення виробничих потужностей, періодичної реконструкції підприємств; підвищена технологічна та екологічна небезпечність виробництва, високий ризик аварій [16, с. 53; 1, с. 7].

Узагальнюючи висновки різних авторів у царині дослідження гірничодобувної галузі, можна виділити наступні її особливості, які необхідно враховувати не лише в теоретичному розумінні її змісту, але й в прикладних аспектах державного регулювання:

1) особливості, що розкривають можливості розвитку галузі: ресурсна залежність можливостей розвитку галузі від наявності корисних копалин з територіальною локалізацією; детермінанта спеціалізації економіки на локальному, регіональному і державному рівнях; залежність можливостей використання запасів корисних копалин від природних умов;

2) особливості участі держави в розвитку галузі: обов'язковість державного контролю за діяльністю в галузі; обов'язковість прямої участі держави у розвитку галузі як суб'єкта господарювання з функціонуванням природних монополій; обов'язковість дотування суб'єктів господарювання в контексті забезпечення еколого-економічного розвитку галузі; необхідність впливу на ціноутворення; залежність державних рішень від геополітичних впливів;

3) особливості економічної діяльності в галузі: необхідність проектування підприємств, жорсткі вимоги до їх будівництва і функціонування з огляду на використання корисних копалин як складових національного багатства; висока капіталомісткість інвестицій у галузі; обов'язкове ліцензування; обов'язкова технологізація;

4) особливості зайнятості в галузі: умови праці, що потребують додаткового захисту зайнятих; умови праці, що потребують реабілітації зайнятих; умови праці, що визначають потребу підвищеного соціального, зокрема пенсійного, забезпечення;

5) особливості забезпечення перспективного розвитку галузі: потреба неперервної технологізації в умовах вичерпності ресурсів та ефективізації їх використання; потреба додаткових заходів екологізації (максимального зниження шкідливого впливу на навколишнє природне середовище) й очищення (у випадку вимушених забруднень).

Незважаючи на необхідність прямої участі держави у регулюванні розвитку галузі, основним суб'єктом господарювання є гірничі підприємства, які через особливості та результати своєї діяльності закладають можливості ринкового саморегулювання у даній сфері. Гірничі підприємства як багатопрофільні господарчі об'єкти повинні комплексно використовувати усю сукупність ресурсів надр на економічно раціональній основі з обов'язковими екологічними, ресурсозберігаючими та ресурсовідновлювальними функціями [15, с. 116].

Понятійно-термінологічний апарат дослідження гірничодобувної галузі через призму глобальних цілей потребує розуміння змісту таких термінів, як економічний розвиток гірничодобувної галузі, її конкурентоспроможність, безпека, екологізація гірничого підприємництва, сталий розвиток гірничодобувної галузі та ін. (див. табл. 1). Це терміни, що розкривають якісний бік економічної діяльності в галузі та з огляду на глобальні виклики вимагають обов'язкових екологізації і технологізації.

Цільовим терміном є «економічний розвиток гірничодобувної галузі». Економічний розвиток завжди здійснюється в певних природних умовах, у конкретному природному середовищі, увесь історичний розвиток матеріальної культури людської цивілізації тісно пов'язаний із використанням людиною природної речовини і природних процесів для задоволення власних різноманітних потреб [12].

Економічний розвиток гірничодобувної галузі розкриває її прогресивні зміни виробничо-послугового і структурного характеру, направлені на ефективне використання природно-ресурсного потенціалу країни, створення сприятливих умов для розвитку суміжних та інших галузей економіки. Зміни виробничо-послугового характеру передбачають покращення технологічних підходів у використанні природно-ресурсного потенціалу, а також забезпечення якості супровідних послуг щодо обробки (збагачення), переробки (часткової чи повної), постачання отриманих корисних копалин. Зміни структурного характеру означають балансування результатів діяльності за різними напрямками (підгалузями) в системі досягнення стратегічних цілей розвитку.

Враховання інтересів довкілля трансформує економічний розвиток гірничодобувної галузі в еколого-економічний, а суспільства – у сталий розвиток (рис. 3).

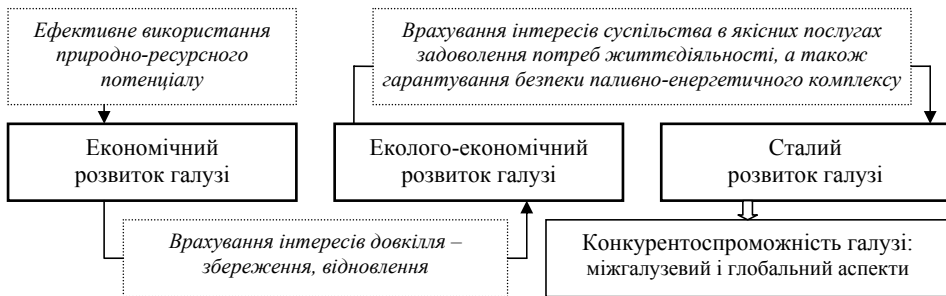

Рис. 3. Економічний розвиток гірничодобувної галузі в процесі забезпечення його сталості, побудовано автором

Сталий розвиток гірничодобувної галузі – це вища стратегічна ціль її економічного розвитку з балансуванням цілей суспільного та екологічного характеру, а також створенням безпечових умов функціонування паливно-енергетичного комплексу. Дане питання піднімається на найвищих управлінських рівнях з огляду на проблему вичерпності корисних копалин, на добуванні яких ґрунтується розвиток досліджуваної галузі. У даному контексті в науковій літературі піднімаються питання сталого надрокористування, сталого розвитку паливно-енергетичних ресурсів, паливно-енергетичної безпеки та ін.

Забезпечення сталого розвитку гірничодобувної галузі з врахуванням міжгалузевих і глобальних аспектів забезпечує його конкурентоспроможність.

Науковці стверджують, що конкурентоспроможність промислового сектора економіки — це його перманентна здатність витримувати конкуренцію внаслідок наявності відповідного потенціалу (передусім сформованих структурних характеристик) за умови досягнення високого рівня ефективності функціонування [6, с. 7]. Отож, конкурентоспроможність гірничодобувної галузі означає її здатність задовольняти внутрішні економічні і суспільні потреби у відповідних паливно-енергетичних ресурсах, долаючи зовнішню ресурсну залежність, а також пропонувати на міжнародному ринку якісний сировинний продукт у випадку, якщо є його надлишок, отримуються натомість значні економічні вигоди, а також є відсутніми ризики безпекового характеру.

Висновки. Гірничодобувна галузь залишається стратегічною в структурі економіки тих держав, які володіють належним природно-ресурсним потенціалом. Незважаючи на стрімкі технологічні зміни глобального масштабу добування і використання корисних копалин залишається основною сферою економічної діяльності, детермінуючи конкурентні переваги на міжнародній економічній арені. Специфіка гірничодобувної галузі визначає необхідність її неперервної технологізації на шляху боротьби за збереження природно-ресурсного потенціалу та ефективного його використання. Наявність значних запасів ресурсів в умовах трансформаційних переходів породжує ризики неефективного їх використання, монополізації ринку, створення штучної зовнішньої сировинної залежності економіки і суспільства. Численні прикладні проблеми розвитку гірничодобувної галузі підвищують актуальність поглиблення теоретико-методологічних основ з даної тематики. Конкретизація понятійно-термінологічного апарату дослідження дає змогу акцентувати увагу на головних процесних, якісних та управлінських термінах. До сформованого термінологічного тезаурусу актуально вивчати і переосмислювати численні теоретичні обґрунтування стосовно трансформації національної економіки, факторів виробництва, економічного розвитку, участі держави в регулюванні ринку і т. д. Такі теоретичні положення дозволяють окреслити можливості економічного розвитку гірничодобувної галузі з врахуванням новітніх викликів глобалізаційно-інтеграційного, інституціонально-екологічного і технологічного характеру та будуть предметом подальших наукових розвідок авторів.

1. Амоша О. Актуальні проблеми розвитку вугільної промисловості України / О. Амоша, О. Логвиненко // Економіка України. 2006. № 12. С. 4-11.

2. Анпілогова Ж. Д. Галузева структура сучасної промисловості й динаміка її розвитку в Україні / Ж. Д. Анпілогова // Інвестиції: практика та досвід. 2012. № 11. С. 90-93.

3. Гірничий закон України № 1127-XIV від 6.10.1999 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14/ed20150101#n16>

4. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html

5. Коваленко М. О. Стан і перспективи розвитку гірничої промисловості України / М. О. Коваленко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2017. Випуск 22. Частина 2. С. 170-172.

6. Конкурентні переваги промислового сектора економіки України: регіональний вимір : Монографія; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; наук. редактор д.е.н., проф. С. О. Ішук. Львів, 2018. 246 с.

7. Ляшенко В. І. Порівняльна оцінка експортних можливостей продукції гірничодобувного комплексу України (на прикладі залізної руди) / В. І. Ляшенко, Н. В. Осадча, О. В. Галясовська // Фінансово кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : Збірник наукових праць. 2018. Випуск 3(26). С. 208-218.
8. Медяник В. Ю. Про необхідність нової наукової концепції проектування вугільних шахт / В. Ю. Медяник // Геотехнічна механіка. 2015. Вип. 123. С. 107–116.
9. Мороз М. М. Організація перевезення гірничої маси на ПАТ «Кременчуцьке кар'єроуправління «Кварц» / М. М. Мороз // Сучасні ресурсоенергозберігаючі технології гірничого виробництва. 2014. Вип. 2. С. 171-180.
10. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. Москва : ИТИ Технологии, Издание 4-е, 2003. 944 с.
11. Петришина Н. В. Пріоритетні галузі економіки України: стан та перспективи розвитку / Н. В. Петришина // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. 2015. Вип. 27. С. 136-145.
12. Приказка С. І. Концепція сталого розвитку і проблеми економічного зростання і розвитку / С. І. Приказка // Демократичне врядування. 2014. Вип. 13. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2014_13_19
13. Проценко Т. Різні підходи до визначення терміну в термінознавстві / Т. Проценко : НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/04_protsenko.pdf
14. Ходжаян А. Поняття структури і структурних трансформацій у системі економічних процесів / А. Ходжаян // Проблеми і перспективи економіки та управління. 2017. № 4. С. 42-54.
15. Шафоростова М. М. Підвищення еколого-економічної ефективності діяльності гірничодобувних підприємств в сфері використання природних ресурсів / М. М. Шафоростова, Є. В. Леженін, Р. М. Колупаєв // Проблеми екології. 2013. № 1. С. 109-120.
16. Юркова І. М. Галузеві особливості гірничої промисловості та їх вплив на організацію обліку виробничих запасів / І. М. Юркова // Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2012. № 5. С. 52-58.

-
1. Amosha O. Aktualni problemy rozvytku vuhilnoi promyslovosti Ukrainy / O. Amosha, O. Lohvy-nenko // Ekonomika Ukrainy. 2006. № 12. S. 4-11.
  2. Anpilohova Zh. D. Haluzeva struktura suchasnoi promyslovosti y dynamika yii rozvytku v Ukraini / Zh. D. Anpilohova // Investytsii: praktyka ta dosvid. 2012. — № 11. S. 90-93.
  3. Hirnychi zakon Ukrainy № 1127-XIV vid 6.10.1999 [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14/ed20150101#n16>
  4. Klyasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diialnosti (KVED-2010) [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html
  5. Kovalenko M. O. Stan i perspektyvy rozvytku hirnychoi promyslovosti Ukrainy / M. O. Kovalenko // Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky». 2017. Vypusk 22. Chastyna 2. S. 170-172.
  6. Konkurentni perevahy promyslovoho sektora ekonomiky Ukrainy: rehionalnyi vymir : Monohrafiia; DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy»; nauk. redaktor d.e.n., prof. S. O. Ishchuk. Lviv, 2018. 246 s.
  7. Liashenko V. I. Porivnialna otsinka eksportnykh mozhlyvostei produktsii hirnychodobuvnoho kompleksu Ukrainy (na prykladi zaliznoi rudy) / V. I. Liashenko, N. V. Osadcha, O. V. Haliasovska // Finansovo kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky : Zbirnyk naukovykh prats. 2018. Vypusk 3(26). S. 208-218.
  8. Mediany V. Yu. Pro neobkhidnist novoi naukovoi kontseptsii proektuvannia vuhilnykh shakht / V. Yu. Mediany // Heotekhnichna mekhanika. 2015. Vyp. 123. S. 107–116.
  9. Moroz M. M. Orhanizatsiia perevezennia hirnychoi masy na PAT «Kremenchutske karier-oupravlinnia «Kvarts» / M. M. Moroz // Suchasni resursoenerhozberihaiuchi tekhnolohii hirnychoho vyrobnytstva. 2014. Vyp. 2. S. 171-180.
  10. Ozhehov S. Y. Tolkovyi slovar russkoho yazyka / S. Y. Ozhehov, N. Yu. Shvedova. Moskva : YTY Tekhnolohyy, Yzdanye 4-e, 2003. 944 s.
  11. Petryshyna N. V. Priorytetni haluzi ekonomiky Ukrainy: stan ta perspektyvy rozvytku / N. V. Petryshyna // Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 18 : Ekonomika i pravo. 2015. Vyp. 27. S. 136-145.

12. Prykazka S. I. Kontsepsiia staloho rozvytku i problemy ekonomichnoho zrostantia i rozvytku / S. I. Prykazka // Demokratychnе vriaduvannia. 2014. Vyp. 13. Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2014_13_19
13. Protsenko T. Rizni pidkhydy do vyznachennia terminu v terminoznavstvi / T. Protsenko : NTUU «Kyivskiy politekhnichnyi instytut imeni Ihoria Sikorskoho» [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu : http://www.kamtsl.kpi.ua/sites/default/files/files/04_protsenko.pdf
14. Khodzhaian A. Poniattia struktury i strukturnykh transformatsii u systemi ekonomichnykh protsesiv / A. Khodzhaian // Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia. 2017. № 4. S. 42-54.
15. Shaforostova M. M. Pidvyshchennia ekoloho-ekonomichnoi efektyvnosti diialnosti hirnychodobuvnykh pidpriemstv v sferi vykorystannia pryrodnykh resursiv / M. M. Shaforostova, Ye. V. Lezhenin, R. M. Kolupaiev // Problemy ekolohii. 2013. № 1. S. 109-120.
16. Yurkova I. M. Haluzevi osoblyvosti hirnychoi promyslovosti ta yikh vplyv na orhanizatsiiu obliku vyrobnychykh zapasiv / I. M. Yurkova // Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu. 2012. № 5. S. 52-58.